

Uchwała z dnia 1 lutego 2000 r.

III ZP 20/99

Przewodniczący: SSN Barbara Wagner, Sędziowie SN: Katarzyna Gonera, Józef Iwulski (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, z udziałem prokuratora Prokuratury Krajowej Iwony Kaszczyszyn, w sprawie z powództwa Ireny L. przeciwko [...] Urzędowi Wojewódzkiemu w L. i Starostwu Powiatowemu w C. o dodatkowe wynagrodzenie roczne, po rozpoznaniu na posiedzeniu jawnym dnia 1 lutego 2000 r. zagadnienia prawnego przekazanego przez Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie postanowieniem z dnia 30 listopada 1999 r. [...] do rozstrzygnięcia w trybie art. 390 § 1 KPC

Czy nowo utworzona jednostka administracyjna powstała na bazie byłych województw (Wojewoda L.) przejęła zobowiązania byłego Wojewody, zlikwidowanego województwa (Województwo C.), czy też do realizacji roszczeń pracowniczych zobowiązana jest jednostka nowo utworzona – Starostwo Powiatowe ?

p o d j ą ł następującą uchwałę:

Za zobowiązanie z tytułu świadczenia przewidzianego w ustawie z dnia 12 grudnia 1997 r. o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym dla pracowników jednostek sfery budżetowej (Dz.U. Nr 160, poz. 1080 ze zm.), przysługujące za 1998 r. przepracowany w zlikwidowanym Urzędzie Wojewódzkim, należne pracownikowi, który z dniem 1 stycznia 1999 r. stał się pracownikiem starostwa powiatowego, odpowiadają solidarnie to starostwo powiatowe i Skarb Państwa (art. 52 ust. 1 i 80 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. – Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną, Dz.U. Nr 133, poz. 872 ze zm. w związku z art. 23¹ § 2 KP).

U z a s a d n i e

Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie przedstawił przytoczone na wstępie zagadnienie prawne powstałe w następującym (w zakresie faktów niespornym) stanie sprawy. Powódka Irena L. wystąpiła przeciwko pozwanym [...] Urzędowi Wojewódzkiemu w L. i Starostwu Powiatowemu w C. o zasądzenie na jej rzecz kwoty 1 134,65 zł tytułem dodatkowego wynagrodzenia rocznego, należnego za 1998 r. Powódka nie wskazała, który z pozwanych jest zobowiązany do spełnienia świadczenia, lecz domagała się ustalenia tego przez Sąd. Do dnia 31 grudnia 1998 r. powódka była pracownikiem Urzędu Wojewódzkiego w C. W związku z reformą administracji, w oparciu o art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną (Dz.U. Nr 133, poz. 872 ze zm.), stała się z dniem 1 stycznia 1999 r. pracownikiem Starostwa Powiatowego w C. Zgodnie z art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 12 grudnia 1997 r. o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym dla pracowników jednostek sfery budżetowej (Dz.U. Nr 160, poz. 1080 ze zm.) wynagrodzenie to powinno być jej wypłacone w ciągu pierwszych trzech miesięcy roku kalendarzowego następującego po roku, za który przysługuje. Powódka nie otrzymała tego wynagrodzenia od żadnego z pozwanych. Pozwane Starostwo Powiatowe w C., wnosząc o oddalenie wobec niego powództwa, zarzuciło, że z art. 80 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. wynika, iż zobowiązanie z tytułu dochodzonego wynagrodzenia stało się zobowiązaniem Skarbu Państwa, gdyż powstało do dnia 31 grudnia 1998 r. Do zapłaty wynagrodzenia jest więc zobowiązany [...] Urząd Wojewódzki w L. jako następca prawny w zakresie przejętych zobowiązań zlikwidowanego Urzędu Wojewódzkiego w C. Pozwany Urząd Wojewódzki w L., wnosząc o oddalenie powództwa wobec niego, powołał się na interpretację przedstawioną w pismach Ministerstwa Finansów, według której wypłata wynagrodzenia powinna nastąpić przez nowego pracodawcę.

Wyrokiem z dnia 9 czerwca 1999 r. [...] Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Chełmie zasądził od pozwanych na rzecz powódki solidarnie kwotę 1 134,65 zł z odsetkami od dnia 1 kwietnia 1999 r. Za podstawę rozstrzygnięcia Sąd Rejonowy przyjął art. 23¹ KP, dochodząc do przekonania, że w trybie tego przepisu nastąpiła zmiana pracodawcy.

Rozpoznając apelacje obu pozwanych, uważających, iż odpowiedzialność ponosi drugi z nich, Sąd Okręgowy uznał, że przepisy ustawy z 13 października 1998 r. oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 kwietnia 1999 r. w sprawie określenia zakresu zadań objętych dofinansowaniem oraz szczegółowych zasad i trybu udziela-

nia dotacji celowych dla powiatów i samorządów województw na dofinansowanie bieżących zadań własnych (Dz.U. Nr 39, poz. 385) w sposób niejednoznaczny regulują kwestię odpowiedzialności nowych organów administracji w zakresie zobowiązań finansowych należnych pracownikom zlikwidowanych jednostek administracji publicznej.

Na rozprawie przed Sądem Najwyższym pozwani wnieśli o podjęcie uchwały zgodnej z ich dotychczasowymi stanowiskami. Prokurator Prokuratury Krajowej wniósł o przejęcie sprawy do rozpoznania, względnie o podjęcie uchwały, że pozwani odpowiadają za zapłatę dochodzonego świadczenia solidarnie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zagadnienie prawne zostało sformułowane zbyt ogólnie i w oderwaniu od konkretnego stanu faktycznego sprawy. Nie zostało też szerzej uzasadnione prawnie. W szczególności Sąd Okręgowy nie przedstawił własnych poglądów co do jego rozwiązania. Mimo to Sąd Najwyższy uznał za celowe podjęcie uchwały ze względu na rzeczywiście występujące poważne wątpliwości prawne i praktyczne znaczenie zagadnienia, przy dostosowaniu odpowiedzi do okoliczności faktycznych i prawnych rozpatrywanej sprawy.

Wątpliwości prawne dotyczą wykładni art. 52 ust. 1 i art. 80 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. oraz stosunku tych przepisów do art. 23¹ KP. Nie można też pominąć (co dotychczas nie było w szerszym zakresie zauważone) wykładni przepisów ustawy z 12 grudnia 1997 r. o dodatkowym wynagrodzeniu. Zgodnie z art. 2 ust. 1 tej ustawy pracownik nabywa prawo do wynagrodzenia rocznego po przepracowaniu u danego pracodawcy całego roku kalendarzowego. Jednakże wynagrodzenie to zgodnie z art. 5 ust. 2 tej ustawy wypłaca się nie później niż w ciągu pierwszych trzech miesięcy roku kalendarzowego następującego po roku, za który przysługuje to wynagrodzenie. Przyjmuje się zasadę prawa pracy (por. uchwała z dnia 21 maja 1991 r., I PZP 16/91, OSNCP 1992 z. 1, poz. 10; wyrok z dnia 19 grudnia 1996 r., I PKN 47/96, OSNAPiUS 1997 nr 17, poz. 310), według której pracownik nabywa prawo do świadczenia uzależnionego od przepracowania określonego czasu w ostatnim dniu tak oznaczonego terminu. Należy więc uznać, że pracownik nabywa prawo do dodatkowego wynagrodzenia z omawianej ustawy w ostatnim dniu roku, za który świadczenie do przysługuje. Prawo powódki do tego wynagrodzenia (zobowią-

zanie pracodawcy z tego tytułu) powstało więc w dniu 31 grudnia 1998 r. Zobowiązanie to obciążało istniejącego jeszcze wówczas pracodawcę powódki - Urząd Wojewódzki w C. Powódka nie mogła tylko żądać wypłaty świadczenia, gdyż nie było ono jeszcze wymagalne. Nastąpiło to dopiero w dniu 1 kwietnia 1999 r.

Zgodnie z art. 52 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. pracownicy dotychczasowych urzędów wojewódzkich, wykonujący do dnia wejścia w życie ustawy zadania i kompetencje podlegające przejęciu przez samorząd województwa lub powiat, z dniem 1 stycznia 1999 r. stali się odpowiednio pracownikami urzędu marszałkowskiego lub starostwa powiatowego. Na podstawie tego przepisu powódka stała się z dniem 1 stycznia 1999 r. pracownikiem Starostwa Powiatowego. Jej poprzedni pracodawca Urząd Wojewódzki w C. został zlikwidowany z dniem 31 grudnia 1998 r. Przepis ten jest przepisem szczególnym względem art. 23¹ § 1 KP, a więc wyłącza jego stosowanie. Jednakże art. 52 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. nie reguluje kwestii odpowiedzialności nowego pracodawcy za długi dotychczasowego pracodawcy wobec pracowników. Nie wyłącza więc stosowania art. 23¹ § 2 KP. Jak wyżej wskazano zobowiązanie z tytułu dodatkowego wynagrodzenia powstało przed przejściem zakładu pracy na nowego pracodawcę. Przepis art. 23¹ § 2 KP mógłby więc być stosowany, gdyby przyjąć, że było to przejście części zakładu. Jak wynika z art. 52 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r., przejęcie pracowników następowało stosownie do przejścia kompetencji i zadań. Kompetencje i zadania byłego Urzędu Wojewódzkiego zostały rozdzielone i ich część przejęło Starostwo Powiatowe. Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie przyjmuje, że przejęcie zadań (kompetencji) jest przejściem zakładu pracy w znaczeniu przedmiotowym - placówki zatrudnienia (por. uchwała z dnia 16 czerwca 1993 r., I PZP 10/93, PiZS 1994 r. nr 6, s. 73; wyrok z dnia 18 lutego 1994 r., I PRN 2/94, OSNAPiUS 1994 nr 1, poz. 6; wyrok z dnia 16 marca 1994 r., I PRN 4/94, OSNAPiUS 1994 nr 3, poz. 42; wyrok z dnia 10 maja 1994 r., I PRN 19/94, OSNAPiUS 1994 nr 4, poz. 64). Tym samym z art. 23¹ § 2 KP wynika odpowiedzialność nowego pracodawcy za zobowiązania dotychczasowego pracodawcy. Żaden przepis ustawy z 13 października 1998 r. nie wyłączył takiego skutku. W szczególności dotyczy to art. 80 ust. 1 tej ustawy. Przepis ten wprowadził bowiem zasadę, że Skarb Państwa stał się zobowiązany z tytułu zobowiązań finansowych państwowych jednostek budżetowych i zakładów budżetowych, przejmowanych przez jednostki samorządu terytorialnego. Odnosi się więc on do wszelkich zobowiązań tych jednostek (nie tylko z tytułu stosunków pracy, choć tych także doty-

czy). Przede wszystkim jednak nie oznacza on, że inne podmioty przestały być zobowiązane. Nie można go bowiem interpretować a contrario, że skoro Skarb Państwa stał się zobowiązanym, to inne podmioty przestały być zobowiązane. Przepis ten należy więc traktować jako dodatkową gwarancję realizacji zobowiązań powstałych w jego warunkach. Inaczej mówiąc, oznacza on, że oprócz podmiotów odpowiedzialnych za określone nim zobowiązania, dodatkowo przejmuje je (staje się zobowiązanym) Skarb Państwa. Jest to więc rodzaj szczególnego następstwa prawnego. Może on powodować współodpowiedzialność z innymi podmiotami. Jednakże Skarb Państwa, ani żadna jego jednostka organizacyjna nie jest w aspekcie roszczeń ze stosunku pracy pracodawcą (dotychczasowym, nowym). Jeżeli jednak jednostka organizacyjna będąca dotychczasowym pracodawcą została zlikwidowana, to Skarb Państwa w zakresie jej zobowiązań powstałych do dnia 31 grudnia 1998 r. jest jej następcą prawnym. Przepis art. 80 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. nie jest więc szczególnie względem art. 23¹ § 2 KP, lecz go w pewnych sytuacjach uzupełnia. Przepis art. 23¹ § 2 KP tworzy odpowiedzialność solidarną dotychczasowego i nowego pracodawcy, a więc jest przepisem ustawy, o jakim stanowi art. 369 KC. Przepis art. 23¹ § 2 KP ma zastosowanie w analizowanym stanie faktycznym w zakresie ustanowienia solidarnej odpowiedzialności nowego pracodawcy i następcy prawnego dotychczasowego pracodawcy. Zobowiązanie powstało bowiem w stosunku do poprzedniego pracodawcy (Urzędu Wojewódzkiego w C.), który odpowiadał za nie z mocy art. 2 ust. 1 ustawy o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym. Za zobowiązanie to odpowiada Skarb Państwa z mocy art. 80 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r., gdyż powstało ono do dnia 31 grudnia 1998 r. Odpowiedzialność nowego pracodawcy wynika z art. 52 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. w związku z art. 23¹ § 2 KP, gdyż nastąpiło przejście części zakładu pracy. Względem pracownika odpowiedzialność nowego pracodawcy i Skarbu Państwa, jako następcy prawnego dotychczasowego, zlikwidowanego pracodawcy, jest solidarna z mocy art. 23¹ § 2 KP. Podnoszone przez pozwanych argumenty, wywodzone z przepisów o charakterze finansowym, nie mają znaczenia. Z punktu widzenia wierzyciela, w tym przypadku pracownika, jest bowiem obojętne, z jakich środków będą sfinansowane jego prawnie uzasadnione należności. Do takiego rozstrzygnięcia prowadzi także wzgląd funkcjonalny na konieczność zabezpieczenia wypłacalności roszczeń pracowniczych i potrzebę takiej wykładni przepisów, aby dokonać tego w najlepszy sposób.

Z tych względów Sąd Najwyższy podjął uchwałę jak w sentencji.

=====